

MIRANDE ETA MINORI HERRIAK EUROPAN

Euskaldunen antzeko egoeran dauden herriak, asko dira Europan. JAKIN-ek 2gn zenbakian halako "nazio ukatuen" zerrenda bat erakutsi digu. Eta, noizpait, herriok hasi dira elkartzten, Bresteko Agiriaren inguruan.

Mirande oso goiz ohartu zen. Galestar, bretoin, irlandar, finlandiar, hebraitar hizkuntzez eta kultur egoeraz biziki axolatzten zen. Bretoin abertzaleak oso lagunak zituen. Flandestarrei ere laguntzen saiatu zen. Beti ere, minori herriok Estatu zapaltzaileen kontra iraul zitezen ahalegindu zen. "Aberri oinperatuen Elkargoa" bat sortzekotan ere ibili bide zen lagun batzuekin.

Xuberotarra eta euskaldun paristarra baitzen bera, Estatu frantsesean loturiko Euskadiren parteaz eta minori herriez arduratu zen gehiena. Frantzia apurtu eta banatu beharra dagoela, esango zuen, minori herriak zut atxekitzeko. "Hiru koloretako ipur-zapia" zeritzon frantses banderari.

Garbi salhatu zituen, minori herriak itotzearren Frantziak betidanik ari dituen ahaleginak. Demokrazia? Errepublika? Uztailaren hamalauko Besta kontakizunean argitzen digu: "Eta erradak zer irabazi dugun Uskaldunek, Frantsesek beren "libertate" hori guri bortxaz emanik?... Zeren egiteko libertatia die egun Uskaldunek? Frantsesek nahi die naren".

Demokraten lorea eta loria, demokrata frantsesen ohorea eta harrotasuna, Résistance heroikoa eta sakratua, hura ere lehen-lehenik mugimendu frantses nazionalista xobinista bat izan zela, gogoratzen digu Mirandek. Ez mugimendu demokratarik. Leon Jasson bezalako abertzale bretoinak afusilatu egiten zituena. Jasson, "breiztar gudari gaztea zen, azken gerra hontan bere aberria askatzeko borrokan ibilia...; frantses "résistance" igikundeak erail zuen, breiztar abertzale zelakotz. Jasson, olerki honen autorea, bahlitu eta hiltzera epaitu zuten frantsesek"...

Libertatea ongi da. Baina frantsesek Frantziaren libertatea nahi dute. Euskaldunen edo bretoinen libertaterik ez dute nahi. Libertatea nahi duten bretoinak afusilatu egiten dituzte.

Frantziak, eta Frantziaren berdin eskuindarrek ala ezkertiarrek, minori herriak ito besterik ez dute nahi. "Berdin 1939 eta 1944-ean, frantzitarrek ahalegin guztia egin dute breizal igikunea (bretoin mugimendua) zeharo deuseratzeko: liburutegi osoak birrindu dituzte, breizerako idazki eta izparringiak debekatu, zuzendariak eta idazleak espetxeratu edo suizkilotu; atzerrira ihes joan behar izan dute beste batzuek" (Per Denez).

Alemanek Frantzia okupatu zutelarik, minori herriek, Frantziaren boterea apurtzeko aukera eder hori probetxatu behar zutela esaten zuen eta faxista agertu zen. Haatik, minori herriak "demokraziatik" askatzearren, faxista...

Mirandek ez zuen konprenitzen, noia Hego Euskadiko Alderdi abertzaleak euskal gazteria heriotzean amil zezakeen, Errepublika espainol arrotz eta euskaldunon etsai baten defentsan. Eta gutiago konprenitzen zuen, nola euskal Gobernuak esilioan, adiskide maitearekin bezala tratatzen zuen frantses Gobernuarekin: Companysen asasinoren Gobernuarekin; une berean ipar euskaldunak zanpatzen ari zen Gobernuarekin.

Goulvenn Pennaodek kontatzen duen pasadizo batetan, ikusten da, euskal Gobernuak Pariser zeraman politikak, Mirander ematen zion higuina eta nazka eta indignazioa: "Aberri egunear ofizial atospen eginik, Jon eta biok konbidatuak izan ginen. Asko edan zen eta topatu —merenzi zuten bezala— herri hartakogudariei; baina gero demokratkeria saltsazko hitzaldiak eman zituen, eta Jon Mirandek, frantses euskaldunen izenean mintzatzeagaldatu ziotenean, honela erantzun zuen, isiltasun handiarenan "Su política me hace decir, España una, grande, libre! Arriba España, Viva Franco!" Handik aurrera ez zuten gehiago Jon Mirandek beren batzar eta burubatzarretarat deitu".

Mirandek minori herri abertzaletasun erradikal eta zeharoko eta konpromezu gabeko bidea nahi zuen. Abertzaletasun "faxistak" bat. Horregatixek, hain zuzen, Miranderen faxismoa ez zuten torren batere hobeto faxista frantsesekin edo espainolekin, demokratekin baino. "Perilean nagusitu Euskal Herrian demokratek urde faxistatzat atxikiko nautela, latinez herrietako faxistek urde demokratek atxikiko nautelarik"...

Egiaz, euskaldun abertzale demokratek, "zintzo eta zuzenean", oso gaizki hartu zioten Miranderi bere erradikalismo abertzalea. Gaitzetsirik eta kondenturik bazterrera utzi zuten. Samnetan idatziko du harez gero Mirandek: "Bainan asperturik naguzinez aldi huntan, Euskal Herriaz"; "minoritate madarigarrio maitasunak ez dit eni sekula profeturik ekarri"... Azkenean espainiarantza guztia galdu zuen: "...Euskal kultura hein batean pixkotzen ari dela uste bait dut erabateko euskal herridearen geroaz itxaropen gutti daukat". Beste batetar "Nihauk ez diat aspaldi huntan ilusimendurik haboro batere Ukalherriaz eta Uskaldunetz". Eta oraindik berriro: "Ondikotzen Euskaldunen edo Bretoinen artan egoiten naizen aldikal, herri minoritaten baithango fedea gaitzen dut". Gabonetan bere buruhil zuen.

Joxe A. Otazu